

Kontaktuppgifter:

E-post: malin.skog@pelagic.se

Telefon: 0731-508 708

Datum:

2025-06-19

Mottagare:

KonTiki Vind AB

Yttrande i avgränsningssamråd enligt 6 Kap MB för energiparken Vidar Öst

Swedish Pelagic Federation producentorganisation (SPF) företräder det pelagiska fisket efter bl.a. sill, skarpsill, tobis och makrill i Bottenhavet, Bottenviken, Östersjön, Kattegatt, Skagerrak, Nordsjön och Atlanten. Vi har medlemmar med fartyg från 5 till över 60 meter som fiskar med pelagisk trål, not, krok och garn. Våra medlemmar står varje år för ca 90% av den totala fiskade volymen i Sverige. Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter i detta samråd.

SPF:s synpunkter

SPF anser att det föreslagna området är synnerligen olämpligt för vindkraft- och vätgasproduktion med hänsyn till negativ påverkan på yrkesfisket.

SPF är positiva till hållbar energiproduktion, men inte till havsbaserad vindkraft när den placeras på viktiga fiskeplatser eller platser som är viktiga för de kommersiella fiskbestånden. Pelagiskt fiske kan inte ske inom en vindkraftpark och vindkraften konkurrerar därför med fisket om ytan i havet, och kan ha en negativ inverkan på havsmiljön inklusive fiskbestånd. SPF anser att alltför mycket kunskap fortfarande saknas när det gäller vilken inverkan en etablering av vindkraftparker får på den marina miljön, i första hand olika fiskarter.

SPF anser att vindkraft endast ska etableras till havs där det tydligt kan visas att det inte får negativa konsekvenser för miljön, inklusive fiskpopulationerna, samt där det inte föreligger några konflikter med befintlig verksamhet på havet så som yrkesfisket (eller andra intressen).

SPF ser med oro på det stora antalet befintliga och planerade vindkraftsetableringar i våra omgivande vatten och den kumulativa inverkan dessa kan få på miljön och fiskbestånden. Vi anser också att Länsstyrelsen och Regeringen måste ta hänsyn till

kumulativa effekter av denna park tillsammans med andra planerade parker i Skagerrak och Kattegatt på yrkesfisket och dess möjligheter till tillträde till fiskeområden.

Beskrivning av och påverkan på yrkesfisket

I MKB behöver yrkesfisket i området beskrivas tydligt, med en väl tilltagen referensperiod på minst 10-15 år, samt uppdelat på olika segment. Detta för att innefatta naturliga förändringar i fiskförekomst, kvoter, fiskeregelringar mm. som sker över tid, samt med beaktande av den långa tid som en eventuell vindkraftpark kommer vara i drift. För det pelagiska fisket är det extra viktigt med en väl tilltagen referensperiod, då i stort sett hela det svenska pelagiska fisket efter sill och skarpsill varit utflyttat från Skagerrak och Kattegatt till Nordsjön sedan 2019 som en säkerhetsåtgärd för att undvika bifångster av det svaga beståndet av Västlig Östersjösill när denna passerar på sin vandring upp genom dessa områden till Nordsjön.

Fisket bör åskådliggöras genom tråldrag så man tydligt kan se fiskemönstren och få en uppfattning om fiskets geografiska bedrivande. I detta sammanhang är det viktigt att förstå att punkterna i varje tråldrag, från start till slut, hör samman. Bryter man tråldraget rent geografiskt kommer inte endast den del av tråldraget som faller inom det planerade vindkraftområdet försvinna, utan hela tråldraget, och därmed hela värdet för detta. Tråldraget har alltså endast ett värde när det är obrutet. I undantagsfall kan delar av tråldraget, om en stor och sammanhängande del av detta finns utanför energiområdet, fortfarande genomföras på ett sätt som är ekonomiskt försvarbart, men i många fall är tråldragets värde helt förknippat med att det är obrutet och inte behöver kortas av.

Bolaget skriver att yrkesfiske kan bedrivas i parken när den etablerats, dock ej genom trålning. Eftersom det enda fiske som förekommer inom parkområdet idag sker genom trålning anser vi att denna typ av skrivningar är starkt missvisande. Inget av det fiske som sker idag kommer kunna fortsätta bedrivas inom parkområdet om det blir verklighet, och med tanke på det stora avståndet till land och det stora djupet i parken ser vi det som ytterst osannolikt att något fiskemed passiva redskap skulle vara aktuellt i framtiden även om det rent teoretiskt skulle vara tillåtligt.

Det är också viktigt att förstå att parken inte endast omöjliggör det fiske som sker direkt inom parkens område, utan även en stor del av det fiske som bedrivs runtom parken, då parken effektivt skär av trålmönstren mitt i och därmed omintetgör hela tråldrag, vilket också beskrivs ovan.

Riksintresse för yrkesfisket

Delar av det föreslagna området är utpekade som Riksintresse för yrkesfiske, vilket enligt 3 kap 5§ Miljöbalken ”så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande”. Inom detta område anser SPF att det är

helt uteslutet att en energipark kan anläggas då denna omöjliggör det fiske som bedrivs. Dock avhjälpas inte den negativa påverkan genom att undvika riksintresseområdet, med tanke på fiskets geografiska bedrivande och brutna trålsår som tidigare lyfts.

Det pelagiska fisket efter sill och skarpsill för konsumtion som sker i Skagerrak bedrivs inte enbart inom utpekade riksintresseområden utan är till sin natur dynamiskt och följer fiskens vandringar som ser olika ut från år till år. Fisket är därför i stort behov av att kunna förflytta sig dit fisken ansamlar sig. Fångsten levereras som råvara till både svensk och dansk fiskindustri där den används för bland annat sillinläggningar och ansjovistillverkning.

Påverkan på kommersiellt viktiga fiskarter

Det råder stor kunskapsbrist när det gäller påverkan på såväl miljön i stort som på olika fiskarter av vindkraftparker. Våra medlemmar uttrycker en oro över hur befintliga vindkraftparker kan ha påverkat fiskens beteende och reproduktion. Ändrade strömmar och omblandning, kroniska lågfrekventa undervattensljud och vibrationer samt elektromagnetiska fält runt nedspolade kablar kan alla påverka fisken, bland annat när den vandrar. Olika fiskarter kan reagera olika och varje arts unika biologi behöver tas hänsyn till. Detta är områden där mycket kunskap ännu saknas. SPF ser därför att det är av största vikt att dessa faktorer och hur de kan påverka den marina faunan på alla nivåer såväl lokalt som mer regionalt utreds noggrant i MKB.

I södra Östersjön har våra medlemmar över tid som vindkraftparkerna blivit fler i framförallt tyska och danska vatten och på vad som anses vara tidigare lekplatser för sillen, noterat att sillens vandringsmönster och beteende har förändrats och reproduktionen misslyckats. Sillen verkar nu vandra andra vägar och uppehåller sig nu på djupare vatten än tidigare. Detta skulle t.ex. kunna vara kopplat till förändrade strömmönster, vattenomblandning eller undervattensljud kopplat till vindkraftverken. Kunskap saknas fortfarande om faktiska orsakssamband.

SPF vill särskilt poängtera att både vår- och höstlekande sill företar migrationer från Västra Östersjön, Kattegatt och Skagerrak ut till Nordsjön. Dessa migrationer behöver beskrivas i MKB, och en bedömning göras av hur migrerande sill kan påverkas av en vindkraftpark. Om migrationen mellan dessa områden och Nordsjön påverkas negativt kan detta få synnerligen allvarliga konsekvenser för lokala och regionala sillbestånd i Skagerrak, Kattegatt och Västra Östersjön. Vuxen sill kan t.ex. uppvisa ett undvikande beteende vid förhöjda sedimenthalter i vattnet. Sillen har dessutom god hörsel och kan enligt studier uppvisa ett undvikandebeteende gentemot ljud både under anläggningsfas,

driftsfas och avvecklingsfas. Det innebär att vindkraftparken kan påverka sill både inom och utanför parken. Denna påverkan behöver nog utredas och beskrivas.

SPF anser att MKB ingående ska beskriva möjlig påverkan på kommersiellt viktiga arter av fisk och skaldjur under anläggning, drift och avveckling. Påverkansfaktorer som grumling, sedimentation och påverkan på hydrodynamiska förhållanden och hur dess i sin tur påverkan olika fiskarter i olika livsstadier är viktiga att beskriva. Se vidare under kommentarer kopplat till vätgasproduktion. Undervattensljud och vibrationer från vindkraftverken är en annan viktig påverkansfaktor som kan påverka t.ex. sillen, där vill vi särskilt i MKB se en beskrivning av undervattensljud som tillförs av förtöjningarna av de flytande vindkraftverken under driftfasen och hur de kan påverka olika fiskarter.

Vidare avseende reveffekter önskar vi i MKB se en noggrann genomgång av den vetenskapliga litteraturen kring vilka sådana man kan förvänta sig vid flytande vindkraftverk. De studier som man hänvisar till i samrådet är från grunda områden med fasta fundament, och därmed inte alls tillämpliga på den aktuella parken. Det finns en rad viktiga frågor att ställa sig vad gäller reveffekter, så som vilka arter är det som ansamlas? Vilka arter fanns i området från början? Är det samma arter som ansamlas eller sker det en förskjutning och förändring av det lokala ekosystemet? Generellt kan sägas att det huvudsakligen verkar vara bottenlevande fiskarter och de som lever på fastsittande organismer som gynnas, medan det i stor sett saknas kunskap om hur pelagiska arter påverkas av att habitatet ändras från öppen pelagial till ett habitat med fasta strukturer som bryter upp vattenmassan.

Vätgas

Vätgasproduktion är en såvitt vi vet en ännu i stort sett oprövad teknik till havs. Av samrådsunderlaget framgår att produktionen skulle producera mycket stora volymer uppvärmt vatten från kylprocesser, samt saltlake från avsättning av havsvatten. Båda avses släppas ut till det omkringliggande vattnet. Det framgår inte av samrådsunderlaget varken vilken temperatur kylvattnet kommer ha som mest eller vilken salthalt saltlaken kommer ha, eller hur dessa ska hanteras (på vilket djup de ska släppas ut etc.). Detta måste tydligt redogöras för i kommande MKB.

SPF är inte övertygade om korrektheten i den preliminära bedömningen som bolaget gör i samrådsunderlaget att "omgivningseffekterna är små då vattenomsättningen i området är god". Hur saltlake och uppvärmt vatten ska hanteras och vilka effekter de kan få på lokala förhållanden och såväl fysikaliska som biologiska processer i havet behöver nog gås igenom i kommande MKB. Salthaltsskiktningar, omblandning och primärproduktion är viktiga aspekter som bolaget tydligt behöver redogöra för hur de

kan påverkas av utsläpp av varmvatten respektive saltlake (eller varm saltlake?). Vidare bör man också beskriva hur dessa faktorer direkt och indirekt kan påverka olika fiskarter. Även säkerhetsaspekter/ riskanalys för en eventuell vätgasproduktion blir viktiga att belysa.

Om ni har några frågor kopplat till vårt yttrande eller gällande det pelagiska fisket i övrigt, kontakta oss gärna!

Vänliga hälsningar,

Malin Skog

Swedish Pelagic Federation PO